

Sygn. akt VII U 909/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 maja 2019 r.

**Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych**

w składzie:

Przewodniczący SSO Renata Gąsior

Protokolant Marta Jachacy

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 13 maja 2019 r. w Warszawie

sprawy A. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych(...)Oddział w W.

o wcześniejszą emeryturę (z warunków szczególnych)

na skutek odwołania A. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddział w W. z dnia 14 czerwca 2018 r., znak: (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 14 czerwca 2018 r., znak: (...), w ten sposób, że przyznaje odwołującemu A. S. prawo do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych od dnia 1 maja 2018 r.,

2. stwierdza, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie w ustaleniu ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

UZASADNIENIE

Ubezpieczony A. S. w dniu 19 lipca 2018 r. złożył za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziału w W. odwołanie od decyzji z dnia 14 czerwca 2018 r., znak: (...) odmawiającej mu prawa do wcześniejszej emerytury z warunków szczególnych. W uzasadnieniu odwołania ubezpieczony zwrócił się o zaliczenie do jego stażu pracy okresu zatrudnienia od 1 września 1972 r. do 30 czerwca 1975 r. w (...) jako młodociany, na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego oraz zaliczenie do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia od 2 stycznia 1979 r. do 30 czerwca 1998 r. w Warsztatach i Składnicy (...) Zakwaterowania i Budownictwa Garnizonu Stołecznego W.. W ocenie ubezpieczonego fakt wypłacania mu dodatku za pracę w szczególnych warunkach oraz charakter i rodzaj wykonywanej przez niego pracy świadczy o wykonywaniu pracy w warunkach szczególnych mimo, że nie zostało to wykazane w świadectwie pracy wystawionym przez tego pracodawcę (odwołanie z dnia 19 lipca 2018 r. k. 1 – 3 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych(...)Oddział w W. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Organ rentowy wyjaśnił, że decyzją z dnia 14 czerwca 2018 r., odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury wcześniejszej, ponieważ na dzień 1 stycznia 1999 r. nie udowodnił stażu pracy w wysokości 25 lat oraz wykonywania pracy w szczególnych warunkach w wysokości co najmniej 15 lat. Ogólny staż pracy wnioskodawcy wynosi 23 lata, 4 miesiące i 28 dni. Zakład nie uwzględnił go ogólnego stażu pracy okresu od 1 września 1972 r. do 30 czerwca 1975 r. z tytułu zatrudnienia jako młodociany pracownik. Ponadto z pisma

Archiwum Instytucji Centralnych MON z dnia 16 września 1998 r. wynika, że brak jest dokumentu potwierdzającego zatrudnienie ubezpieczonego we wskazanym okresie, a załączone zaświadczenie z Zespołu Szkół Zawodowych Nr (...) jest kserokopią. Natomiast zgodnie z § 27 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno – rentowe (Dz. U. z 2011 r., Nr 237, poz. 1142) dowody z dokumentów, pisemne zeznania świadków oraz pisemne oświadczenia zainteresowanego powinny być dołączone do wniosku w oryginale. Co więcej organ rentowy wskazał, że odwołujący nie udokumentował żadnego okresu pracy w warunkach szczególnych, dlatego organ nie uwzględnił do tego okresu zatrudnienia w Warsztatach i Składnicy (...) Zakwaterowania i Budownictwa Garnizonu Stołecznego W. w okresie od 2 stycznia 1979 r. do 30 czerwca 1998 r., ponieważ brak było świadectwa wykonywania prac w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. W zaświadczeniu z Archiwum Wojskowego z dnia 23 listopada 2017 r. znajduje się adnotacja o otrzymaniu przez odwołującego dodatku za szczególne właściwości pracy, ale równocześnie jest zapis, że ww. nie otrzymywał dodatku za pracę w warunkach szkodliwych. Również załączone rozkazy wewnętrzne nie dają podstaw do uznania pracy za wykonywaną w szczególnych warunkach. Z załączonej legitymacji wynika, że A. S. był kierowcą, ale również od 16 września 1996 r. maszynistą maszyn drogowych i był zatrudniony na 0,5 etatu (odpowiedź na odwołanie z dnia 3 sierpnia 2018 r. k. 10 – 10 verte a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

A. S. urodzony w dniu (...) był zatrudniony w okresie:

- od 1 września 1972 r. do 30 czerwca 1975 r. w (...) jako młodociany na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego,
- od 1 sierpnia 1975 r. do dnia 24 października 1977 r. w (...) Produkcyjnym Centrum Półprzewodników (...) w W. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku montera elementów półprzewodnikowych,
- od 25 października 1977 r. do 26 października 1978 r. odbywał czynną służbę wojskową,
- od 2 stycznia 1979 r. do 30 czerwca 1998 r. w Warsztatach i Składnicy (...) Zakwaterowania i Budownictwa Garnizonu Stołecznego W. na stanowisku operatora ładowarki - Ł-34, jednakże w powyższym okresie zajmował kolejno stanowiska:
 - od 2 stycznia 1979 r. kierowcy samochodu osobowo – dostawczego GAZ 69 M,
 - od 26 kwietnia 1980 r. kierowcy samochodu dostawczego ŻUK,
 - od 3 sierpnia 1980 r. kierowcy samochodu dostawczego NYSA,
 - od 1 kwietnia 1981 r. kierowcy operatora koparko – spycharki w ciągniku kołowym,
 - od 1 sierpnia 1982 r. maszynisty urządzeń przeladunkowych i układających,
 - od 27 marca 1985 r. kierowcy - operatora ładowarki - Ł-34.

A. S. nabył uprawnienia:

- z dniem 14 marca 1981 r. jako maszynista III klasy koparki jednonaczyniowej wielkość maszyny do 0,8 m³,
- z dniem 20 lipca 1989 r. III klasy operatora ładowarki jednonaczyniowej do 5,0 m³,
- z dniem 12 marca 2012 r. III klasy dla wszystkich typów ładowarek.

Ubezpieczony w okresie zatrudnienia od 2 stycznia 1979 r. do 30 czerwca 1998 r. otrzymywał dodatek za szczególne właściwości pracy (oryginał zaświadczenia Zespołu Szkół zawodowych Nr (...) w W. z dnia 21 grudnia 1992 r. k. 9

akt osobowych A. S., świadectwo pracy z dnia 10 października 1998 r. k. 9 akt kapitałowych, kserokopia książeczki wojskowej k. 11 akt kapitałowych, wypisy z rozkazów wewnętrznych Warsztatów i Składnicy (...) Zakwaterowania i Budownictwa Garnizonu Stołecznego W. k. 11 – 35 tom II akt emerytalnych, świadectwo pracy z dnia 30 czerwca 1998 r. k. 13 akt kapitałowych, zaświadczenie z dnia 31 listopada 2017 r. k. 36 tom II akt emerytalnych, zeznania świadka J. C. k. 39 a.s., zeznania świadka S. S. k. 40 a.s., zeznania świadka L. C. k. 40 – 41 a.s., zeznania świadka D. R. k. 42 a.s., zeznania odwołującego A. S. k. 42 – 43 a.s., kopie książek operatora k. 50 - 52 a.s.).

W okresie od 2 stycznia 1979 r. do 31 marca 1981 r. praca ubezpieczonego nie spełniała wymogów pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, ponieważ odwołujący był kierowcą samochodów dostawczych do 3,5 tony.

W okresie od 1 kwietnia 1981 r. do 30 czerwca 1998 r. praca A. S. na stanowisku operatora koparki oraz koparko ładowarki spełnia wymogi prac wymienionych w poz. 3 działu V (w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych) wykazu A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze – Prace maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych (opinia biegłego z zakresu BHP M. M. k. 67 – 75 a.s.).

W dniu 28 maja 2018 r. A. S. złożył do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddziału w W. wniosek o emeryturę wraz z dokumentami poświadczającymi jego okresy zatrudnienia (wniosek z dnia 28 maja 2018 r. k. 2 – 36 tom II akt emerytalnych).

Decyzją z dnia 14 czerwca 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...)Oddziału w W. odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury wcześniejszej, ponieważ na dzień 1 stycznia 1999 r. nie udowodnił stażu pracy w wysokości 25 lat oraz wykonywania pracy w szczególnych warunkach w wysokości co najmniej 15 lat. Zakład uwzględnił 23 lata, 4 miesiące i 28 dni okresów składkowych, tj. od 1 sierpnia 1975 r. do 24 października 1977 r., od 25 października 1977 r. do 26 października 1978 r., od 30 października 1978 r. do 31 grudnia 1978 r., od 2 stycznia 1979 r. do 30 czerwca 1998 r., od 1 lipca 1998 r. do 31 grudnia 1998 r. Do pracy w szczególnych warunkach organ rentowy nie zaliczył okresów od 2 stycznia 1979r. do 30 czerwca 1998 r., ponieważ świadectwo pracy z dnia 30 czerwca 1998 r. nie spełnia wymogów formalnych, tj. nie jest świadectwem wykonywania prac w warunkach szczególnych, a na podstawie dokumentu załączonego do wniosku, tj. zaświadczenia o wypłacanym dodatku za szczególne właściwości pracy nie można stwierdzić, czy w ww. okresie stale i pełnym wymiarze czasu pracy ubezpieczony wykonywał prace w szczególnych warunkach. Pobieranie dodatku za szczególne właściwości pracy nie jest wystarczającym dowodem wykonywania stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, prac w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów rozporządzenia (decyzja z dnia 14 czerwca 2018 r. k. 39 tom II akt emerytalnych).

Stan faktyczny sprawy Sąd ustalił w oparciu o dokumentację zawartą w aktach sądowych, dokumentację znajdującą się w aktach osobowych oraz aktach emerytalnych i kapitałowych ubezpieczonego oraz w oparciu o dowód z zeznań świadków J. C., S. S., L. C., D. R. i zeznań odwołującego, a także w oparciu o dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu BHP.

Sąd dał wiarę zeznaniom świadków oraz odwołującego ponieważ są one logiczne, a nadto korespondują z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie.

Autentyczność zgromadzonych dokumentów i ich zgodność z rzeczywistym stanem rzeczy nie budziła zastrzeżeń, w związku z tym Sąd uznał dokumenty za wiarygodne i tworzące spójny stan faktyczny. Sąd jako materiał kluczowy dla rozstrzygnięcia sprawy uznał opinię powołanego biegłego sądowego, albowiem dowód ten pozwolił na precyzyjne określenie, że praca wykonywana przez odwołującego w spornym okresie była wykonywana w warunkach szczególnych. Z tego też powodu ustalenia poczynione przez biegłego Sąd przyjął za własne, albowiem opinia została wydana w oparciu o spójne i wiarygodne zeznania świadków. Sąd zwraca uwagę również, że biegły orzekający w niniejszej sprawie jest specjalistą w swojej dziedzinie, posiadającym bogatą wiedzę z zakresu BHP i wieloletnie doświadczenie zawodowe. Ponadto Sąd miał na uwadze, że organ rentowy oraz odwołujący nie wnosili zastrzeżeń do opinii biegłego.

W związku z tym Sąd uznał, że zgromadzony materiał dowodowy był wystarczający do wydania rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie A. S. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddziału w W. z dnia 14 czerwca 2018 r., znak: (...)okazało się zasadne i podlegało uwzględnieniu.

Art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.) wskazuje, że ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

1. okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
2. okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do Otwartego Funduszu Emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w Otwartym Funduszu Emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Przy określaniu prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie ma żadnej swobody. Prace te ściśle i jasno zostały określone w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r., Nr 8, poz. 43) – zwanym dalej rozporządzeniem w sprawie wieku emerytalnego. Na wykazach prac zawartych w tym akcie prawnym, nie kończą się jednak ograniczenia dotyczące uprawnień z tytułu wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Aby daną pracę uznać za wykonywaną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, pracownik musi ją wykonywać stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, obowiązującym na danym stanowisku pracy. Dodatkowo, zgodnie z powołanym rozporządzeniem, aby mężczyzna mógł nabyć prawo do emerytury powinien:

1. posiadać 25-letni okres zatrudnienia, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczanymi do okresów zatrudnienia (§ 3 rozporządzenia);
2. wykonywać pracę wymienioną w Wykazie A (Prace w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego), będącym załącznikiem do rozporządzenia;
3. osiągnąć wiek emerytalny wynoszący 60 lat (§ 4 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia) oraz
4. być zatrudnionym przez co najmniej 15 lat w szczególnych warunkach (§ 4 ust. 1 pkt. 3 rozporządzenia).

Wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze powinno być stwierdzone przez pracodawcę w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze lub w świadectwie pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 1997 r., II UKN 417/97 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2001 r., II UKN 598/00). Świadectwo pracy w warunkach szczególnych jest jednak dokumentem prywatnym w rozumieniu art. 245 k.p.c. i nie stanowi dowodu tego co zostało w nim odnotowane. Taki walor mają wyłącznie dokumenty urzędowe, do których w myśl stosowanego a contrario art. 244 § 1 k.p.c. nie zalicza się świadectwa pracy, skoro nie zostało sporządzone przez organy władzy publicznej ani inne organy państwowe (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 17 grudnia 2013 r., III AUa 783/13). Dodatkowo należy podkreślić, że w razie wszczęcia postępowania sądowego, toczącego się wskutek odwołania ubezpieczonego od odmownej decyzji organu rentowego w sprawie przyznania uprawnień do emerytury w wieku obniżonym, dopuszczalne jest przeprowadzanie wszelkich dowodów dla wykazania okoliczności, mających wpływ na prawo do świadczenia. W postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń

lub ich wysokość mogą być więc udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego.

Zgodnie zaś z treścią przepisu art. 32 ust. 1 cyt. ustawy emerytalnej, ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1. Wiek emerytalny, o którym mowa we wskazanym przepisie, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom zatrudnionym w szczególnych warunkach przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, tj. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zgodnie z § 4 tego rozporządzenia pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia 25 lat, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Przy czym, zgodnie z § 2 ust. 1 cyt. rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

W rozpoznawanej sprawie sporu nie budziło, że wnioskodawca w dniu (...) ukończył 60 lat.

Sporny w sprawie pozostawał natomiast:

- ogólny staż pracy wnioskodawcy, a nadto
- staż jego pracy w warunkach szczególnych.

Odnosnie ogólnego stażu ubezpieczeniowego wnioskodawca wskazywał, że w okresie od 1 września 1972 r. do 30 czerwca 1975 r. był zatrudniony w (...) jako młodociany, na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego, natomiast odnośnie stażu pracy w warunkach szczególnych ubezpieczony nie zgodził się z nie zaliczeniem przez organ rentowy okresu jego zatrudnienia do stażu pracy w warunkach szczególnych od 2 stycznia 1979 r. do 30 czerwca 1998 r. w Warsztatach i Składnicy (...) Zakwaterowania i Budownictwa Garnizonu Stołecznego W..

Stosownie do art. 6 ust. 2 pkt 3 ww. ustawy podlegają zaliczeniu jako okresy składkowe okresy zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975 r., ponieważ w tym czasie osoby te były objęte obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Tak więc jeżeli młodociany odbywał praktyczną naukę zawodu w zakładzie pracy, na podstawie umowy zawartej pomiędzy nim, a zakładem pracy, okres praktycznej nauki zawodu podlega uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do emerytury lub renty oraz przy ustalaniu wysokości tych świadczeń. W takim bowiem przypadku młodociany podlegał ubezpieczeniu społecznemu, a w związku z tym była za niego opłacana składka na ubezpieczenie społeczne. W tym miejscu wskazać należy, że zasady zatrudniania młodocianych w celu nauki zawodu były uregulowane w przepisach ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz. U. z 1958 r., Nr 45, poz. 226 z późn. zm.). Zgodnie z art. 1 w zw. z art. 2 ww. ustawy dopuszczalne było zatrudnianie młodocianych, którzy ukończyli 15 rok życia. Młodociani mogli być zatrudniani przez zakłady pracy tylko w celu m.in. nauki zawodu (art. 3 ust. 1 pkt. 1 ww. ustawy). Zgodnie zaś z art. 9 ust. 1 powołanej ustawy zakład pracy, przyjmując młodocianego na naukę zawodu w celu przyuczenia do określonej pracy oraz odbycia wstępnego stażu pracy, był obowiązany zawrzeć z nim na piśmie umowę określającą zawód albo rodzaj pracy, w jakim młodociany będzie szkolony, czas trwania nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy lub wstępnego stażu pracy oraz zasadnicze obowiązki i uprawnienia młodocianego. Okresy nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy oraz wstępnego stażu pracy były okresami zatrudnienia (art. 10 ww. ustawy). Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 kwietnia 2009 r. w sprawie o sygn. akt II UK 334/08 wyraził pogląd, że młodociany, odbywający naukę zawodu w ramach umowy zawartej z zakładem pracy na podstawie przepisów ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz

o wstępnym stażu pracy, posiadał status pracownika w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym oraz ubezpieczeniu społecznym. Sąd Okręgowy w pełni akceptuje powyższy pogląd Sądu Najwyższego.

Z przeprowadzonych w rozpoznawanej sprawie dowodów wynika, że A. S. w okresie od 1 września 1972 r. do 30 czerwca 1975 r. w (...) był zatrudniony jako młodociany na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego. W tym zakresie odwołujący nie przedłożył jednak indywidualnej umowy o naukę zawodu, jednakże przedłożył zaświadczenie z dnia 31 września 1992 r. wystawione przez Zespół Szkół Zawodowych Nr (...) w W., które potwierdzało ww. zatrudnienie. Ponadto Sąd oparł się w tym zakresie również na zeznaniach świadków J. C. i S. S., które potwierdziły fakt zatrudnienia odwołującego jako młodocianego w (...). W związku z powyższym Sąd uznał za zasadne uwzględnienie powyższego okresu zatrudnienia od 1 września 1972 r. do 30 czerwca 1975 r. do okresu składkowego.

W tym miejscu Sąd przeszedł do oceny zasadności nie zaliczenia przez organ rentowy okresu zatrudnienia odwołującego od 2 stycznia 1979 r. do 30 czerwca 1998 r. w Warsztatach i Składnicy (...) Zakwaterowania i Budownictwa Garnizonu Stołecznego W. na stanowisku operatora ładowarki - Ł-34 do pracy w szczególnych warunkach.

Wykaz prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze o których mowa w art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2017 r., poz. 1383 z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą emerytalną”, nie podlega wykładni rozszerzającej. Prace te ściśle i jasno zostały określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43) zwanego dalej „rozporządzeniem”. Jednakże nabycie uprawnień z tytułu wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze podlega dalszym ograniczeniom. Aby daną pracę uznać za wykonywaną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, pracownik ma obowiązek wykonywać ją stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, na danym stanowisku pracy w świetle § 2 ust. 1 rozporządzenia.

W myśl art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia, przy czym wiek emerytalny powyższej kategorii pracowników, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których pracownikom tym przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych.

Zgodnie z poglądem wyrażonym przez Sąd Apelacyjny, „celem rekompensaty, podobnie jak i emerytury pomostowej, jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W przypadku rekompensaty realizacja tego celu polega jednak nie na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, lecz na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego. Przesłanką konieczną do przyznania prawa do rekompensaty jest wykonywanie pracy w warunkach szczególnych przez 15 lat w pełnym wymiarze czasu pracy.” (wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 12 września 2017 r., sygn. akt III AUa 956/16).

Sąd zważył, że organ rentowy nie uwzględnił odwołującemu okresu pracy w szczególnych warunkach od 2 stycznia 1979 r. do 30 czerwca 1998 r. w Warsztatach i Składnicy (...) Zakwaterowania i Budownictwa Garnizonu Stołecznego W. na stanowisku operatora ładowarki - Ł-34, ponieważ świadectwo pracy nie spełniało wymogów formalnych do uznania prac w szczególnych warunkach.

Okres wykonywania tego rodzaju zatrudnienia stwierdza zakład pracy w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w świadectwie pracy zgodnie z § 2 ust. 2 cytowanego rozporządzenia z 7 lutego 1983 roku.

Tym samym zgodnie z przepisami § 2 rozporządzenia, tylko praca wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy może zostać uznana za pracę wykonywaną w warunkach szczególnych.

W świetle przepisów wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wyodrębnienie poszczególnych prac ma charakter stanowiskowo - branżowy. Pod pozycjami zamieszczonymi w kolejnych działach wykazu wymieniono bowiem konkretne stanowiska przypisane danym branżom, uznając je za prace w szczególnych warunkach uprawniające do niższego wieku emerytalnego. Taki sposób kwalifikacji prawnej tychże prac nie jest dziełem przypadku. Specyfika poszczególnych gałęzi przemysłu determinuje bowiem charakter świadczonych w nich prac i warunki, w jakich są one wykonywane, ich uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia. Nie można zatem swobodnie czy wręcz dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia, wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały one przypisane w tym akcie prawnym (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 3 grudnia 2013 r., I UK 172/13; z dnia 19 marca 2012 r., II UK 166/11; z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 21/10).

Sąd zauważył, że w dacie wydania przez organ rentowy zaskarżonej decyzji możliwość dowodzenia była ściśle ograniczona przepisami Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011r., Nr 237, poz.1412). Z tego też powodu ubezpieczony ubiegając się o świadczenie obowiązany był do złożenia na etapie postępowania wyjaśniającego przed organem rentowym zgodnej z przepisami dokumentacji potwierdzającej jego zatrudnienie w warunkach szczególnych. Odwołujący nie przedłożył świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach, dlatego w ocenie organu rentowego - wobec ograniczonej dopuszczalności zastosowania innych środków dowodowych w postępowaniu przed organem rentowym (np. zeznań świadków) – nie mógł nabyć prawa do świadczenia.

Sąd podziela utrwalone i zachowujące dalszą aktualność stanowisko orzecznictwa (odnoszącym się bezpośrednio do wcześniej obowiązującego aktu prawnego regulującego kwestię postępowania przed organami rentowymi tj. Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń - Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm., które zostało następnie zastąpione Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe - Dz. U. z 2011 r., Nr 237, poz.1412) - w razie wszczęcia postępowania sądowego, toczącego się wskutek odwołania ubezpieczonego od odmownej decyzji organu rentowego dopuszczalne jest przeprowadzanie wszelkich dowodów dla wykazania okoliczności, mających wpływ na prawo do świadczenia. W postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokości mogą być udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego. Ograniczenia dowodowe zawarte w treści Rozporządzenia w sprawie postępowania dotyczą wyłącznie postępowania przed tymi organami (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 1996 roku, sygn. akt II URN 3/95). W postępowaniu sądowym w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych obowiązują odstępstwa od ogólnych zasad dowodzenia podyktowane dążeniem do pełnego i wszechstronnego rozstrzygnięcia wszystkich kwestii spornych. W praktyce oznacza to, że w postępowaniu tym dopuszczalne jest wykazanie wszelkimi dowodami okoliczności, od których zależą uprawnienia do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, także wówczas, gdy z dokumentów wynika co innego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 września 1995 roku, sygn. akt II URN 23/95). W trakcie postępowania dowodowego w sprawach z ubezpieczenia społecznego, mogą być przeprowadzane wszelkie dowody przewidziane przepisami kodeksu postępowania cywilnego, w tym także dowód z zeznań świadków, w celu udowodnienia wysokości uzyskiwanego wynagrodzenia (odmiennie niż w trakcie postępowania przed organem rentowym), ale wiarygodność i moc wszystkich dowodów jest oceniana przez Sąd według jego przekonania na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 20 czerwca 2007 roku, sygn. akt III AUa 482/07, Apel.-W-wa 2008/1/154). W ocenie Sądu Okręgowego powołane powyżej tezy, wyrażone w orzecznictwie, w sposób jednoznaczny wskazują te okoliczności, których spełnienie jest niezbędne dla ustalenia prawa do świadczenia zgodnie z przepisami ustawy o Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a ponadto wskazują te uprawnienia strony, które umożliwiają dowodzenie swoich racji zarówno w postępowaniu administracyjnym, jak też w postępowaniu przed sądem powszechnym.

Przechodząc do meritum Sąd zważył, że ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że praca świadczona przez odwołującego w Warsztatach i Składnicy (...) Zakwaterowania i Budownictwa Garnizonu Stołecznego W. w okresie od 1 kwietnia 1981 r. do 30 lipca 1982 r. na stanowisku kierowcy operatora koparko – spycharki w ciągniku kołowym, od 1 sierpnia 1982 r. do 26 marca 1985 r. na stanowisku maszynisty urządzeń przeładunkowych i układających oraz od 27 marca 1985 r. do 30 czerwca 1998 r. na stanowisku kierowcy - operatora ładowarki - Ł-34 była wykonywana w warunkach szczególnych, w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w wykazie A, dziale V, poz. 3 : prace maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych. Ubezpieczony posiadał wszelkie niezbędne uprawnienia do każdej maszyny na której pracował jako operator (maszynista), a więc spełniał również wymogi określone w zarządzeniu nr 41 z dnia 14 października 1974 r. Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, w sprawie szkolenia i kwalifikacji maszynistów ciężkich maszyn budowlanych i drogowych.

Mając na uwadze powyższe Sąd ocenił, że ubezpieczony spełnił przesłanki pozytywne, by uzyskać prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych, a mianowicie udowodnił, że przepracował 15 lat w warunkach szczególnych. Jednocześnie nie zaistniały te przesłanki negatywne, które wykluczyłyby możliwość uzyskania rekompensaty.

Na marginesie Sąd zwraca uwagę w ślad za opinią biegłego specjalisty z zakresu bhp, że prace ubezpieczonego które wykonywał w okresie od 2 stycznia 1979 r. do 31 marca 1981 r. nie spełniają wymogów pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, ponieważ odwołujący był kierowcą samochodów dostawczych.

Regułą postępowania cywilnego jest okoliczność, iż ciężar udowodnienia faktu (w tym przypadku wady decyzji ZUS co do wyliczenia wysokości emerytury) - zgodnie z art. 6 k.c. - spoczywał na wnioskodawczyni - jako osobie wywodzącej z tego faktu skutki prawne. Wspomniany wyżej art. 6 k.c. wyraża dwie ogólne reguły: pierwszą - generalnie wymagającą udowodnienia powołanego przez stronę faktu, powodującego powstanie określonych skutków prawnych, oraz drugą regułę, która sytuuje ciężar dowodu danego faktu po stronie osoby, która z tego faktu wywodzi skutki prawne. Pierwsza „zasada obowiązku udowodnienia powoływanego faktu” jest w istocie nieunikniona ze względów racjonalnych, ponieważ odmienna regulacja powodowałaby powstanie niedopuszczalnej łatwości wywodzenia skutków prawnych z prostego powołania się na fakt bez potrzeby jego udowodnienia. Natomiast druga stanowi „ogólną zasadę rozkładu ciężaru dowodu”, od której wyjątki wskazywać mogą niektóre przepisy szczególne. Z pierwszej reguły, wyrażonej w art. 6 k.c., wynika, że samo przyznanie faktu przez drugą stronę ewentualnego sporu nie może stanowić wystarczającego dowodu istnienia danego faktu, który musi być zawsze ponadto potwierdzony całokształtem materiału dowodowego lub innymi poznanymi już okolicznościami. Wyrazem tego jest regulacja art. 229 k.p.c. wymagającego, aby przyznanie faktu przez drugą stronę nie budziło wątpliwości, co wymaga właśnie uwzględnienia innych okoliczności. Druga, wskazana w art. 6 k.c. „ogólna zasada rozkładu ciężaru dowodu”, jest regułą w znaczeniu materialnym, wskazującą, kto poniesie skutki nieudowodnienia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, natomiast przepis art. 232 k.p.c. wskazuje, kto ponosi ciężar dowodu w znaczeniu formalnym: „kto powinien przedstawiać dowody” (wyrok Sądu Najwyższego z 17 lutego 2006 roku, V CSK 129/05, Lex nr 200947; oraz wyrok Sądu Najwyższego z 8 marca 2010 roku, II PK 260/09, OSNP 201 1, nr 17-18, poz. 226).

Niezależnie od powyższego wskazać należy, że przepis art. 6 k.c. wskazuje tylko podmiot zobowiązany do udowodnienia faktu, natomiast ocena, czy wywiązał się on w istocie z tego obowiązku, "nie należy już do materii objętej dyspozycją art. 6 k.c., a stanowi aspekt mieszczący się już w domenie przepisów procesowych" (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2005 roku, I CK 178/05, 1.ex nr (...)). Ponadto w związku z późn. zm. Kodeksu postępowania cywilnego wprowadzonymi Ustawą z dnia 1 marca 1996 r. (Dz. U. Nr 43, poz. 189), polegającymi między innymi na skreśleniu art. 3 § 2, zmianie treści art. 316 § 1, art. 6 i art. 232 k.p.c., także w postępowaniu przed sądem ubezpieczeń społecznych obowiązuje zasada kontradyktoryjności, zgodnie z którą strony są zobowiązane do wskazywania dowodów dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne, stając się dysponentem postępowania, a Sąd orzekający jest uwolniony od odpowiedzialności za rezultat postępowania dowodowego.

Zgodnie z wyżej wspomnianą zasadą kontradiktoryjności ciężar dowodu spoczywa na stronach postępowania cywilnego. To one, a nie sąd są wyłącznym dysponentem toczącego się postępowania i one wreszcie ponoszą odpowiedzialność za jego wynik. Rozkład ciężaru dowodu ma istotne znaczenie w toku całego postępowania, a nie tylko w fazie wyrokowania; nie jest on uzależniony od pozycji, jaką strona zajmuje w procesie cywilnym (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 1969 roku, II PR 313/69, OSNC 1970, Nr 9, poz. 147.). W ocenie Sądu odwołujący sprostą obowiązkowi określone w art. 6 k.c. oraz 232 k.p.c., albowiem podnoszone przez niego argumenty co do wadliwości decyzji ZUS znalazły potwierdzenie w zgromadzonym materiale dowodowym.

Sąd zatem zmienił zaskarżoną decyzję na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w ten sposób, że przyznał odwołującemu A. S. prawo do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych od dnia 1 maja 2018 r. tj. od miesiąca w którym złożono wniosek. Zgodnie z art. 129 ust 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu, z uwzględnieniem ust. 2.

Jednocześnie Sąd związany dyspozycją wynikającą z art.118 ust.1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych uznał, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienie w przyznaniu świadczenia. Sąd jest zdania, że ustalenie dla wnioskodawcy prawa do świadczenia wymagało przeprowadzenia postępowania sądowego, w tym dowodów osobowych z zeznań świadków, z zeznań ubezpieczonego w charakterze strony oraz z opinii biegłego sądowego specjalisty ds. bhp. Dopiero analiza tego materiału dowodowego i jego konfrontacja z materiałem dowodowym w postaci dokumentów umożliwiła ustalenie prawa ubezpieczonego do świadczenia emerytalnego. Równoległe Sąd miał na uwadze, iż organ rentowy, jako organ administracyjny, jest związany ścisłą wykładnią i stosowaniem przepisów prawa, a co za tym idzie występowanie nawet drobnych błędów w złożonych przez odwołującego świadectwach pracy uniemożliwiało wydanie prawidłowej decyzji już na etapie postępowania przez ZUS.

Z tych właśnie przyczyn Sąd orzekł jak w pkt.2 wyroku.

SSO Renata Gąsior

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć (...)